MALTA

QORTI TA' L-APPELL KRIMINALI

ONOR. IMHALLEF

DAVID SCICLUNA

Seduta tal-25 ta' Frar, 2015

Appell Kriminali Numru. 534/2012

Il-Pulizija

v.

Eleonora Cassar

Il-Qorti:

1. Rat l-imputazzjoni miġjuba mill-Pulizija Eżekuttiva kontra Eleonora Cassar, detentriċi tal-karta tal-Identita` bin-numru 153881M, talli f'dawn il-Gżejjer fit-3

ta' Frar 2009 u fis-snin ta' qabel, kellha fil-pussess tagħha r-raża meħuda mill-pjanta cannabis jew xi preparazzjonijiet li jkollhom bħala bażi din ir-raża;

2. Rat is-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali tas-6 ta' Ġunju 2012 fejn dik il-Qorti ma sabitx lill-imsemmija Eleonora Cassar ħatja ta' l-imputazzjoni dedotta u minnha lliberatha;

3. Rat ir-rikors ta' appell ta' l-Avukat Ġenerali ppreżentat fil-15 ta' Novembru 2012 fejn talab li din il-Qorti tħassar u tirrevoka s-sentenza appellata u, wara li tqis bir-reqqa l-provi kollha miġjuba f'dan il-każ, issib lill-appellata Eleonora Cassar ħatja ta' l-imputazzjoni dedotta u tinfliġġi l-piena skond il-liġi;

4. Rat l-atti kollha tal-kawża; rat il-fedina penali aġġornata ta' l-appellata esebita mill-prosekuzzjoni b'ordni ta' din il-Qorti; semgħet it-trattazzjoni; ikkunsidrat:

5. L-aggravju ta' l-Avukat Ġenerali hu li l-ewwel Qorti eskludiet l-istqarrija ta' l-appellata bħala prova għax kienet priva minn assistenza legali, u ddeċidiet il-każ mingħajr analiżi ta' l-istqarrija li tikkontjeni konfessjoni da parti ta' l-appellata.

6. Tajjeb hawn li fl-ewwel lok issir riferenza għas-sentenza fl-ismijiet **Ir-Repubblika ta' Malta v. Antonio Abdilla et** mogħtija minn din il-Qorti fil-ġurisdizzjoni superjuri tagħha fid-9 ta' Mejju 2013 fejn intqal:

> **"8. Din il-Qorti tosserva l-ewwelnett illi meta stqarrija tingħata minn suspettat mingħajr l-assistenza ta' avukat dan ma jissarrafx awtomatikament fi vjolazzjoni tad-dritt fondamentali għal smigħ xieraq u konsegwentement fl-inammissibilita` awtomatika tagħha. Hekk, fis-sentenza mogħtija fit-8 ta' Ottubru 2012 mill-Qorti Kostituzzjonali fil-kawża fl-ismijiet *Charles Steven Muscat vs Avukat Ġenerali*, fejn ġie**

deċiż li ma kienx hemm ksur ta' smigħ xieraq fiċ-ċirkostanzi ta' dak il-każ fejn ukoll l-imsemmi Muscat ma kellux assistenza legali, u wara li dik il-Qorti spjegat l-import tas-sentenzi relevanti tal-Qorti ta' Strasbourg, il-Qorti Kostituzzjonali rriteniet kif ġej:

"'14. Din il-qorti ttenni illi l-jedd li jagħtu l-Kostituzzjoni u l-Konvenzjoni huwa dak għal smigħ xieraq: ma hemm ebda jedd li kull min hu akkużat b'reat kriminali jiġi liberat minn dik l-akkuża, jew li l-akkużat jingħata l-mezzi biex, ħati jew mhux, jinħeles mill-akkuża, jew li, minħabba xi irregolarita`, tkun xi tkun, min fuq il-fatti għandu jinstab ħati għandu jitħalla jaħrab il-konsegwenzi ta' għemilu. Il-jedd għal smigħ xieraq jingħata kemm biex, wara proċess fi żmien raġonevoli u bil-garanziji xierqa, min ma huwiex ħati ma jeħilx bi ħtija, u biex jingħata l-mezzi kollha meħtieġa għalhekk, u kemm biex min huwa tassew ħati ma jaħrabx il-konsegwenzi tal-ħtija tiegħu. Il-jedd għal smigħ xieraq ma jingħatax biex min hu tassew ħati jasal biex, b'xi mod jew b'ieħor, ma jweġibx tal-ħtija tiegħu. Jekk il-jedd għal smigħ xieraq, kif interpretat u applikat, iwassal għal hekk, mela hemm xi ħaġa ħażina ħafna fis-sistema tal-ħarsien tad-drittijiet.

"'....

"'25. Partikolarment relevanti huwa dak li jingħad fil-bidu tal-para. 52 [fil-każ ta' Salduz vs It-Turkija]: "National laws may attach consequences to the attitude of an accused at the initial stages of police interrogation which are decisive for the prospects of the defence in any subsequent criminal proceedings"[1]. Ir-referenza hawnhekk hija għall-konsegwenza ta' inferenza sfavorevoli ("adverse inference") kontra min jagħżel li ma jweġibx għall-mistoqsijiet li jsirulu. Fil-liġi tagħna kif kienet fiż-żmien relevanti għall-każ tallum, qabel ma daħlu fis-seħħ l-art. 355AT u 355AU tal-Kodiċi Kriminali, il-jedd li tibqa' sieket u ma tweġibx għall-mistoqsijiet li jsirulek kien assolut u bla kondizzjonijiet, u ma setgħet issir ebda inferenza minn dik l-għażla. Għalhekk, il-konsegwenzi li, fil-fehma tal-Qorti Ewropeja, joħolqu l-ħtieġa ta' parir legali biex l-interrogat jagħżel iweġibx jew jibqax sieket, ma jeżistux fil-każ tallum, għax, għalkemm l-attur ma setax jagħżel li jkellem avukat qabel ma jwieġeb, seta' liberament u bla konsegwenzi ta' xejn jagħżel li ma jweġibx. Kien ikun mod ieħor li kieku l-liġi kienet tippermetti illi ssir xi inferenza mis-skiet.

"'26. Relevanti wkoll dak li jingħad fil-para. 54: "This right [to assistance by a lawyer] indeed presupposes that the prosecution in a criminal case seek to prove their case

[1] Ara wkoll Płonka v. Il-Polonja, para. 34.

against the accused without resort to evidence obtained through methods of coercion or oppression in defiance of the will of the accused". Fil-każ tallum ma saret ebda allegazzjoni ta' theddid, vjolenza jew abbuż.

"'27. Għandu jingħad ukoll illi l-Qorti Ewropeja wkoll fl-istess każ ta' Salduz osservat illi l-għajnuna ta' avukat waqt l-interrogazzjoni twassal għal ksur tal-jedd għal smigħ xieraq fil-każ biss li, minħabba f'hekk, il-ġustizza tal-proċess tkun kompromessa: 'Article 6 – especially paragraph 3 – may be relevant before a case is sent for trial if and so far as the fairness of the trial is likely to be seriously prejudiced by an initial failure to comply with its provisions.[2]'

"'28. Naraw issa kif dawn il-prinċipji jolqtu l-każ tallum.

"'29. Fil-każ tallum l-attur kien raġel matur li ġa kien qiegħed jiskonta sentenza fil-faċilita` korrettiva meta kien interrogat: l-istqarrija għamilha fis-7 ta' Awissu 2002 u kien ilu l-ħabs mill-1994. Kellu esperjenza ta' interrogazzjoni mill-pulizija u ma kienx xi minorenni jew ibati minn xi forma oħra ta' vulnerabilita` hekk li faċilment ikun intimidit bl-ambjent fejn issir l-interrogazzjoni. Għalhekk, ma hemmx il-fattur li wassal għal sejbien ta' ksur tal-jedd għal smigħ xieraq fil-każijiet ta' Il-Pulizija v. Esron Pullicino[3], fejn il-persuna interrogata kienet għadha minorenni, u ta' Il-Pulizija v. Alvin Privitera[4], fejn il-persuna interrogata kienet ilha biss erba' xhur li għalqet it-tmintax-il sena.

"'30. F'dan il-kuntest huwa relevanti dak li qalet il- Qorti Ewropeja fil-każ ta' Paskal v. l-Ukrajna[5]: "the level of the applicant's expertise cannot be discounted in assessing whether his consent to participate in the particular questioning was wellinformed"[6].

"'31. Relevanti wkoll il-fatt illi l-attur kien mgħarraf bil-jedd tiegħu li jibqa' sieket u ma jweġibx. Kif rajna, din l-għażla seta' jagħmilha bla konsegwenzi ta' xejn u għalhekk għamilha b'liberta` sħiħa. Ma hemm ebda xiehda u lanqas allegazzjoni li kien mhedded jew imqarraq b'wegħdiet ta' xi vantaġġ. Din il-liberta` fl-għażla jekk iweġibx jew le tagħti garanzija kontra kull preġudizzju minħabba awtoinkriminazzjoni.

[2] Salduz v. it-Turkija, para. 50 (enfasi miżjud).
[3] Q. Kost. 12 ta' April 2011, rik. 63/2009.
[4] Q. Kost. 11 ta' April 2011, rik. 20/2009.
[5] Q.E.D.B. 15 ta' Settembru 2011, rikors 24652/04.
[6] Para. 78.

"'32. Relevanti wkoll il-fatt illi sakemm fetaħ il-kawża tallum fit-2 ta' Diċembru 2010 – wara li kienet magħrufa s-sentenza ta' Salduz – l-attur qatt ma fittex li jieħu lura l-istqarrija li kien għamel jew li jiċħad dak li qal fiha. Dan huwa sinjal li l-attur stess ma kienx qiegħed iħoss illi tqiegħed taħt svantaġġ inġust bl-istqarrija li, wara kollox, għamilha liberament.

"'33. Meta tqis ukoll illi l-attur għad irid igħaddi mill-proċess penali bil-garanziji proċedurali kollha li dan jagħti u fejn jinġiebu l-provi kollha, u mhux biss l-istqarrija ta' l-akkużat; illi matul dan il-proċess l-attur sejjer ikollu l-għajnuna ta' avukat; u illi l-imħallef togat sejjer iwissi lill-ġurati bil-perikolu illi joqogħdu biss fuq l-istqarrija meta jiddeċiedu dwar ħtija, bla ma jqisu wkoll il-provi l-oħra, u illi l-imħallef saħansitra jista' jwissi lill-ġurati biex jiskartaw l-istqarrija jekk tinġieb xiehda – li ma tressqitx quddiem din il-qorti – li l-istqarrija ttieħdet bi vjolenza, b'qerq jew b'theddid, din il-qorti hija tal-fehma illi ma ntwera ebda ksur tal-jedd għal smigħ xieraq bit-teħid tal-istqarrija tal-attur mingħajr ma kellu l-għajnuna ta' avukat.

"'34. Bħala garanzija addizzjonali, din il-qorti sejra tordna illi kopja ta' din is-sentenza tiddaħħal fl-atti tal-proċess kriminali sabiex il-paragrafu ta' qabel dan jinġieb għall-attenzjoni tal-ġudikanti tad-dritt u tal-fatt."

"9. Inoltre, sejra ssir referenza għal dak li qalet din il-Qorti diversament komposta fis-sentenza fl-ismijiet Ir-Repubblika ta' Malta v. Carmel Saliba mogħtija fit-2 ta' Mejju 2013 fir-rigward ta' aggravju simili għal dak odjern:

"'15. L-insenjament awtentiku u l-aktar riċenti tal-Qorti Kostituzzjonali f'din il-materja ġie riassunt fil-bran li ġej mis-sentenza tal-istess Qorti tas-26 ta' April 2013 fil-kawża fl-ismijiet Ir-Repubblika ta' Malta v Martin Dimech fejn jingħad:

"'Din il-qorti ġa kellha okkażjoni illi tgħid illi ma huwiex il-każ illi n-nuqqas ta' għajnuna ta' avukat iwassal, għalhekk biss, għall-ksur tal-jedd għal smigħ xieraq, iżda jrid ikun hemm ċirkostanzi oħra, fosthom ċirkostanzi partikolari ta' vulnerabilita` tal-persuna interrogata, illi jwasslu għall-konklużjoni illi minħabba n-nuqqas ta' aċċess għal avukat ma hemmx dik il-garanzija ta' leġittimita` meħtieġa biex ma jitqiesx li l-istqarrija ttieħdet bi ksur tal-jedd għal smigħ xieraq.'[7]

---

[7] Ara wkoll Qorti Kostituzzjonali Joseph Bugeja v Avukat Ġenerali, 14 ta' Jannar 2013, rik. 70/2011.

"'16. Fil-każ ta' llum din il-Qorti ma ġewx indikati lilha ebda ċirkostanzi partikolari ta' vulnerabilita` fiż-żmien li l-appellant irrilaxxja l-istqarrija u x-xiehda in kwistjoni u li jistgħu jinduċu lil din il-Qorti tasal għall-konklużjoni li minħabba n-nuqqas ta' aċċess għal avukat meta ttieħdet l-istqarrija u ngħatat ix-xiehda, l-użu ta' dik l-istqarrija u xiehda fil-kors tal-ġuri twassal għal smigħ mhux xieraq fil-konfront tal-appellant. Ma rriżultat ebda ċirkostanza li tirrendi l-istess stqarrija u xiehda inammissibbli skont il-liġi.

"'17. Iċ-ċirkostanzi ta' l-appellant u ċ-ċirkostanzi li fihom ittieħdu l-istqarrija u x-xiehda, jifformaw parti mill-provi li se jinġiebu a konoxxenza ta' l-imħallfin tal-fatti. L-istess bħalma jifforma parti mill-provi dak li l-appellant seta' qal lil xi xhieda u ċ-ċirkostanzi li fihom ikun qalhom (f'dar-rigward l-appellant ma ndika l-ebda xhud partikolari li qiegħed jilmenta dwaru). Difatti, bħal fil-każ ta' Muscat, l-appellant għad irid jgħaddi mill-proċess penali bil-garanziji proċedurali kollha li dan jagħti u fejn jinġiebu l-provi kollha, u mhux biss l-istqarrijiet tiegħu; illi matul dan il-proċess huwa sejjer ikollu l-għajnuna ta' avukat; u illi l-imħallef togat sejjer iwissi lill-ġurati bil-ħtieġa li l-provi kollha, inkluża l-istqarrija u x-xiehda li ssemmiet, isir apprezzament tagħhom fl-assjem tagħhom meta jiddeċiedu dwar ħtija. L-imħallef saħansitra ċertament ser iwissi lill-ġurati biex jiskartaw l-istqarrijiet jekk tinġieb xiehda li l-istqarrijiet ttieħdu bi vjolenza, b'qerq jew b'theddid, jew b'wegħdiet jew bi twebbil ta' vantaġġi. Sta wkoll għall-imħallef togat biex jara x'kawteli jridu jittieħdu mill-imħallfin tal-fatti dwar xi diskors li l-appellant seta' qal lil xi xhieda u f'liema ċirkostanzi ntqal dak id-diskors. Konsegwentement anke t-tieni aggravju huwa miċħud.'"

7. Huwa inkontestat li fil-każ in eżami l-appellata ma kellhiex il-benefiċċju ta' l-assistenza legali meta ġiet biex tirrilaxxja l-istqarrija tagħha. Pero`, l-appellata, li kellha 27 sena, kienet mgħarrfa bil-jedd tagħha li tibqa' siekta. Ma ġew indikati lil din il-Qorti ebda ċirkostanzi partikolari ta' vulnerabilita` fiż-żmien li l-appellata rrilaxxjat l-istqarrija. Ma jirriżultax li kellha esperjenzi oħrajn ta' interrogazzjonijiet mill-Pulizija qabel dan, iżda l-għażla li twieġeb jew ma tweġibx setgħet tagħmilha bla konsegwenzi ta' xejn u għalhekk tali għażla għamlitha b'liberta` sħiħa. Difatti mhux talli ma saret l-ebda allegazzjoni li l-istqarrija tagħha ma ġietx magħmula minnha volontarjament jew li ġiet imġiegħla jew meħuda b'theddid jew b'biża', jew b'wegħdiet jew bi twebbil ta' vantaġġi (artikolu 658 tal-Kodiċi Kriminali), talli fis-seduta tat-23 ta' Marzu 2011 id-difiża għamlet verbal fejn iddikjarat li "qed teżenta lill-prosekuzzjoni milli ġġib prova tax-xhud tal-volontarjeta` tal-istqarrija". Għalhekk, ġaladarba ma kinitx qed tiġi kontestata l-volontarjeta` ta' l-istqarrija, tali stqarrija

għandha titqies bħala prova valida u ammissibbli. Fl-istess ħin irid jittieħed kont tal-fatt li din l-istqarrija hija l-unika prova li nġabet f'dawn il-proċeduri kontra l-appellata.

8. Issa, mix-xiehda ta' l-Ispettur Dennis Theuma jirriżulta illi l-Pulizija kienet qed tinvestiga lil ċertu Christopher Camilleri li kien il-*boyfriend* ta' l-appellata, u ġiet arrestata wkoll l-appellata li ttieħdet fil-Kwartieri Ġenerali tal-Pulizija fejn irrilaxxjat stqarrija. Mill-istqarrija jirriżulta illi l-appellata kienet qed tiġi mistoqsija dwar xi pipi li nstabu fir-residenza ta' Christoper Camilleri u dwar biċċa raza li nstabet fil-ħwejjeġ tiegħu. Dwar ir-raża qalet li ma taf xejn aktar peress li kienu fil-ħwejjeġ ta' Camilleri u dwar il-pipi li dawn kien niżżilhom mill-Olanda bħala *souvenir* meta kienu marru hemm. Iżda mbagħad ġiet mistoqsija jekk qattx ippruvat xi tip ta' droga. Hija wieġbet li madwar tliet snin qabel kienet ippruvat *joint* tar-raza tal-cannabis u t-togħma ma għoġbithiex u dak kien l-ewwel u l-aħħar *joint* li ħadet f'ħajjitha. Mistoqsija mingħand min jew min kienu meta ddubbatu, wieġbet illi kienu grupp ta' ħbieb u xi ħadd kien ħareġ il-*joint* u "dawwarnieh bejnietna" u li wara li kienet ħadet nifs spiċċat sturduta.

9. Hawn din il-Qorti tagħmel dawn il-mistoqsijiet: Jekk kienet għadha kemm semmiet li kienet siefret għall-Olanda, għaliex ma ġietx mistoqsija fejn kienet meta ħadet nifs minn *joint*? U allura jekk dak il-*joint* ħaditx nifs minnu f'Malta jew fl-Olanda? Anke meta l-uffiċjal investigatur ġie mistoqsi jekk għandux prova li t-tipjip tal-*joint* sarx Malta, it-tweġiba tiegħu kienet: "Mill-istqarrija le." Jekk stess kien seħħ Malta, kif setgħet l-appellata tgħid illi kien jikkontjeni raża u mhux weraq mill-pjanta cannabis? *Joint* jista' jsir kemm bir-raża kif ukoll bil-weraq tal-pjanta cannabis. Dak li kienet qed tgħid ma kinitx qed tgħidu għax kienet tafu *de proprio* iżda għax seta' qallha hekk ħaddieħor. U hawn ukoll, huwa verosimili illi min joħroġ *joint* joqgħod jgħid x'jikkontjeni? Mhuwiex aktar verosimili illi sempliċement jirreferi għalih bħala *joint*, iqabbdu u jdawwru ma' sħabu biex jieħdu nifs?

10. L-appellata ġiet akkużata b’pussess ta’ raża bi ksur ta’ l-artikolu 8(a) tal-Kap. 101 tal-Liġijiet ta’ Malta. Fil-fehma ta’ din il-Qorti ma jistax jingħad mingħajr dubju raġjonevoli la li n-nifs li l-appellata ħadet mill-*joint* kien f’Malta u lanqas li l-*joint* kien jikkontjeni r-raża. Konsegwentement l-appell ta’ l-Avukat Ġenerali ma jistax jintlaqa’.

11. Għal dawn il-motivi tiddeċiedi billi tiċħad l-appell u, għar-raġunijiet hawn fuq mogħtija, tikkonferma s-sentenza appellata in kwantu ma sabitx lill-appellata ħatja ta’ l-imputazzjoni dedotta u lliberatha minnha.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------